

בס"ד. שיחת יו"ד שבט, ה'תשי"ג.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון ה"בינוני", ואח"כ אמר מאמר ד"ה באתי לגני אחותי כלה (הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א).

* * *

ב. ישנם תלמידי הישיבה ויושבי אוהל בכלל שמתאוננים על כך שאינם רואים הצלחה בלימוד התורה — במדה כזו שלפי דעתם היתה צריכה להיות להם.

ואין לתרץ שהעדר ההצלחה הוא בגלל הצורך ביגיעה בתורה — כי ההצלחה בתורה אינה שוללת את היגיעה בתורה, דכיון שהתורה היא בלי גבול, כמ"ש "ארוכה מארץ מדה ורחבה מני ים", הרי ככל שתגדל ההצלחה בלימוד התורה, ישאר עוד הרבה להתייגע כו'.

וכידוע² הסיפור שפעם אמר אדמו"ר הזקן להצמח-צדק שיכול הוא ליתן לו תורה במתנה, ולא הסכים הצ"צ, מפני שרצה להתייגע בלימוד התורה, ואח"כ אמר שמתחרט על כך שלא הסכים לקבל במתנה, דכיון שהתורה היא בלי גבול, הרי כמה שיקבל במתנה ישאר לו על מה להתייגע, ובמילא ה' לו לקבל כל מה שאדמו"ר הזקן מוכן ליתן לו במתנה, ואז ה' מוסיף להתייגע על ענינים נעלים יותר.

ועד"ז בנדו"ד, שככל שתגדל ההצלחה בלימוד התורה ישאר עוד הרבה להתייגע בלימוד התורה במשך כל שנות חייו, בכל הזמנים שנימנו בכתוב³ בהחיוב דלימוד התורה: "ודברת במ (בדברי תורה הכתוב מדבר)" בשבתך בביתך ובלכתך בדרך ובשכבך ובקומך",

— כולל גם כפי שמבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר בא' ממכתביו⁴ ש"בשבתך בביתך" "הוא מעמד הנשמה למעלה באוצר הנשמות קודם ירידתה למטה" (שזהו ה"בית" האמיתי), ש"עוסקות שם בתורה", "בלכתך בדרך", "קאי על הזמן שהנשמה יורדת .. למטה לעולם התחתון ומתחיל ללכת בדרך עולם זה עד ימי זקנה ושיבה",

(4) ראה ברכות יג, ב.

(5) אג"ק שלו ח"ב ע' תקמו (נעתק ב"היום יום" יג מנחם אב).

(1) איוב יא, ט.

(2) ראה לקו"ש חט"ו ע' 81. ועוד.

(3) ואתחנן ו, ז.

— ויש להוסיף בהפירוש ד"בלכתך בדרך", שע"י ירידתה למטה נעשית הנשמה בבחי' "מהלך" —

"עד ובשכבך, בבוא עת פקודתו", שגם אז — במשך הזמן הקצר שהנשמה נמצאת בגן-עדן (קודם התחי') — ישנו העסק והיגיעה בתורה [דאף שקיום המצוות אינו שייך בג"ע, מ"מ, שייך שם לימוד התורה⁶, וגם באופן של עסק ויגיעה, היינו, למעלה מהכחות הגלויים כו'], "עד ובקומך", דקאי על הזמן דתחיית המתים. —

וא"כ, טענה זו — על העדר ההצלחה בלימוד התורה, היא לכאורה טענה צודקת.

ומה גם שלכאו"א ניתן זמן קבוע הדרוש למילוי שליחותו בעלמא דין, כמ"ש⁷ "ימים יוצרו גו'", וכשם שלא חסר לו אפילו רגע אחד הדרוש למילוי שליחותו, כך לא ניתן לו אפילו רגע אחד נוסף (שבו יוכל להשלים מה שהחסיר ברגע הקודם), כי כך היא דרכה של תורה שכל ענין הוא במדידה והגבלה — שעפ"ז מתחזקת יותר הטענה על העדר ההצלחה בלימוד התורה, שהרי חבל על הזמן שלומד ואינו מצליח, ולעולם לא יוכל למלא זמן זה.

ג. אבל האמת היא שאין זו טענה, ואין על מה להתאונן. — ובהקדם ביאור הענין דבקשת ברכה על הצלחה בלימוד התורה:

בנוגע ל"דברי תורה" — אמרו חז"ל⁸ "אם יאמר לך אדם יגעתי ולא מצאתי, אל תאמן, לא יגעתי ומצאתי, אל תאמן, יגעתי ומצאתי, תאמן".

"לא יגעתי ומצאתי, אל תאמן" — פירושו, שללא יגיעה אי אפשר לבוא לידיעת התורה. ואין זה דוקא בנוגע לענינים עמוקים ונעלים שבתורה, אלא כן הוא בכל ענין בתורה, שאי אפשר לבוא לזה ללא יגיעה — שהרי מארז"ל זה נאמר (לא בנוגע לחלק מסויים בתורה, אלא) בנוגע לכללות התורה.

— מצינו אמנם לפעמים שיכולים לקבל תורה ללא יגיעה, אבל, ענין זה שייך רק ליחידי סגולה, או בדרך הוראת שעה בלבד, ואילו ע"פ

(8) תהלים קלט, טז. וראה לקו"ש חט"ז ע' 273. וש"נ.

(9) מגילה ו, ריש ע"ב.

(6) ראה תו"א ס"פ וישב (ל, סע"א ואילך). ובכ"מ.

(7) ראה תניא פמ"א (נח, סע"א) מגמרא זוהר.

רוב אי אפשר לקבל תורה ללא יגיעה. ולכן אמרו חז"ל "לא יגעתי ומצאתי אל תאמן" — דכיון שכן הוא ע"פ רוב, ו"רובא דאורייתא"¹⁰, הרי כן הוא דרך התורה.

אמנם, גם בשעה שהאדם מתייגע בתורה, זקוק הוא לסייעות דשמיא שלימוד התורה יהי בהצלחה — כפי שמבקשים בתפלה בכל יום: "למען לא ניגע לריק כו' לבהלה", ד"לריק" פירושו שהלימוד הוא שלא כדבעי, ו"לבהלה" פירושו שהלימוד הוא ללא סדר ותכלית ("אָן אַ טאַלק").

ועל זה נאמר "יגעתי ולא מצאתי, אל תאמן" — שהתורה מבטיחה שכאשר תהי' היגיעה בתורה, אזי תהי' הסייעתא דשמיא שהלימוד יהי' בהצלחה, שלא לפי ערך היגיעה (שזהו"ע של מציאה).

ולאחרי כל זה באה בקשת ברכה על הצלחה בלימוד התורה — כי, אף שהבטיחה תורה הצלחה בלימוד התורה (ע"י הקדמת היגיעה בתורה), הרי ישנם כמה אופנים במדת ההצלחה, ועל זה מבקשים ברכה שתהי' הצלחה מופלגה, היינו, שההצלחה תהי' באופן של הפלגה.

ונמצא, שלכל לראש צריכה להיות היגיעה בתורה ("לא יגעתי ומצאתי אל תאמן"), ואז מבטיחה תורה שתהי' הצלחה ("יגעתי ולא מצאתי, אל תאמן"), ולאחרי זה יכולים לבקש ברכה שתהי' הצלחה מופלגה.

ומזה מובן שכאשר תובעים סתם הצלחה בלימוד התורה, ללא הקדמת היגיעה בתורה — הרי זה מפני שמתעצלים במילוי התפקיד והשליחות שצריכים למלא, ובלשון הכתוב¹¹: "נרפים אתם נרפים..."

וכדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹² שענין ה"ברכה" הוא בדוגמת הגשם — כהלשון "גשמי ברכה" — שהתועלת שבו אינה אלא לאחרי הקדמת החרישה והזריעה (כמ"ש אדמו"ר הזקן באגה"ק¹³ ש"הפירות שע"י... הזריעה והחרישה הם משובחים מאד מאד מהעולים מאליהן כו"), היינו, שלאחרי שהאדם חורש את שדהו, ואח"כ זורע לכל-הפחות גרעין אחד, אזי מבקש גשמי ברכה, ואז מביא הגשם תועלת בהגידול והצמיחה, וכמו כן בנוגע לבקשת ברכה, שלכל לראש צריכה להיות היגיעה בעבודה, ואח"כ לבקש ברכה על הצלחה מופלגה.

12) אג"ק שלו ח"ד ס"ע רעט ואילך

10) ב"ב יד, א.

11) שמות ה, יז. וראה גם "היום יום" כד (נעתק ב"היום יום" ב אדר שני). ובכ"מ.

13) סוס"כ (קלב, ב).

תמוז (נתבאר באג"ק ח"ט ע' ריט).

ד. יתירה מזה:

גם כאשר מתייגע, אבל אינו מתייגע כפי הנדרש ממנו — אין זה נחשב ליגיעה חלקית (היינו, שחסר אצלו רק החלק הנוסף בענין היגיעה, אבל חלק של יגיעה יש לו) שמביאה להצלחה חלקית (לפי ערך היגיעה שהיתה אצלו), אלא חסר אצלו כל ענין היגיעה, ובמילא אינו יכול לדרוש הצלחה (אפילו לא לפי ערך היגיעה שהיתה אצלו), כי, כל זמן שאינו מתייגע כפי הנדרש ממנו, אין זו יגיעה כלל.

וכפי שמשמע מהמבואר בתניא¹⁴ "מ"ש בגמרא¹⁵ דעובד אלקים היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים ואחד, ולא עבדו היינו מי ששונה פרקו מאה פעמים לבד" — שזהו "משום שבימיהם הי' הרגילות לשנות כל פרק מאה פעמים, כדאיתא התם בגמרא משל משוק של חמרים שנשכרים לעשר פרסי בזוזא ולאחד עשר פרסי בתרי זוזי, לפי שהוא יותר מרגילותם. ולכן זאת הפעם המאה ואחת היתרה על הרגילות שהורגל מנעוריו שקולה כנגד כולן ועולה על גביהן ביתר שאת וביתר עז להיות נקרא עובד אלקים וכו'".

ומזה מוכח שכאשר היגיעה בלימוד התורה אינה אלא לפי רגילותו — שזהו תוכן החילוק בין לימוד מאה פעמים לבד (כהרגילות בימיהם) ללימוד מאה פעמים ואחד (יותר מהרגילות) — חסר אצלו (לא רק חלק מהיגיעה, אלא) כללות ענין היגיעה, כשם שהשונה פרקו כפי רגילותו אינו נקרא "עובד לחצאין", לשליש או לרביע ("אֶ אֶלְבֶּעֶר, אֶ דְרִיטֶל אֶדְעֶר אֶ פֶּרְטֶל עֹבֵד"), אלא נקרא "לא עבדו"; ואילו היגיעה יותר מהרגילות, היא, לא רק הוספת עוד חלק כו', אלא "שקולה כנגד כולן וכו'", כיון שע"ז ניתוסף ענין ומצב חדש לגמרי — שנעשה "עובד אלקים"¹⁶.

ה. וההסברה בזה:

הצלחה בתורה הו"ע הבא מלמעלה, שלא לפי ערך היגיעה — כשם שכללות הענין דלימוד התורה, שהוא כנסס ע"ג הענק¹⁷, הוא באופן של נחלה, כמובן מדברי המשנה¹⁸ "האב זוכה לבן כו' בחכמה", וכמאמר

14 פט"ו.

17 ראה שבלי הלקט בראש הספר (בשם

15 חגיגה ט, ב.

ר' ישעי' מטראני). הקדמת החוות דעת

16 בענין זה נאמר שהחידוש של "עובד

לפירושו לשו"ע יו"ד. המשך תרס"ו ע' ת.

ובכ"מ.

אלקים" אינו בפעם המאה ואחת, אלא גם

18 (18) עדיות פ"ב מ"ט.

בפעם הראשונה, כיון שהגישה שלו היא

מלכתחילה באופן של יגיעה יותר מהרגילות.

הספרי³ "בניך אלו תלמידיך", וכמבואר בחסידות¹⁹ שע"י ריבוי השפעת הרב אל התלמיד נעשית השתוות בין חושי התלמיד לחושי הרב, שחושי התלמיד נעשים כחושי הרב, וע"י חושי התלמיד יכולים להכיר את חושי הרב — בדוגמת הבן שדומה לאביו.

ומזה מובן גם בנוגע להיגיעה שעל ידה זוכים להצלחה בלימוד התורה ("יגיעתי ומצאתי") — שאין זה קשור עם ההבנה וההשגה, אלא עם ענין היגיעה דוקא, שההצלחה מלמעלה ניתנת ע"י היגיעה דוקא. ולכן, אין זה ענין ששייך בו התחלקות, היינו, שיגיעה חלקית תביא הצלחה חלקית כו', אלא כאשר חסר במדת היגיעה הנדרשת בשביל ההצלחה מלמעלה, אזי חסר הענין כולו.

וע"ד המבואר בחסידות²⁰ בענין החילוק שבין שכל לרצון, ששכל בא בהתחלקות, שיש מי שמשכיל השכל כולו, ויש מי שמשכיל רק חלקו, ואעפ"כ נקרא גם הוא בתואר חכם, לפי ערך השגתו, משא"כ רצון אינו בא בהתחלקות, שכאשר לא נשלם הרצון כולו, אזי חסר לא רק חלק זה שלא נשלם, אלא חסר כללות הענין דמילוי הרצון.

ו. ולכן, ההצלחה בתורה באה דוקא כאשר היגיעה בתורה היא יותר מכפי הרגילות:

כאשר היגיעה בתורה היא יותר מכפי הרגילות — אזי נקרא "עובד אלקים", היינו, שהוא מסור לגמרי להקב"ה כמו העבד שקנוי לרבו, ולכן נותנים לו מלמעלה הצלחה בלימוד התורה — בדוגמת העבד שמזונותיו על רבו²¹, ובפרט עבד עברי, ש"הקונה עבד עברי כקונה אדון לעצמו"²², וכיון ש"מגיד דבריו ליעקב גו"²³, "מה שהוא עושה הוא אומר לישראל לעשות"²⁴, נעשה הוא בבחינת "אדון", להיות "צדיק גוזר והקב"ה מקיים"²⁵.

ומזה מובן שההצלחה אינה לפי ערך יגיעתו, שכן, להיותה הצלחה שניתנת מלמעלה, הרי היא לפי כחו של הקב"ה, בלי גבול. והיינו, שלהיותו "עבד", שאין לו שום דבר משלו — שהרי "מה שקנה עבד קנה רבו"²⁶, וגם עבד עברי קנוי לרבו, שלכן "עובד בין ביום

19) ראה סה"מ תש"ט ע' 51. תש"י ע'
 20) סה"מ קונטרסים ח"ב שני, ב. ועוד.
 21) ראה גיטין יב, א.
 22) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. שבת נט, ב.
 23) ראה תענית כג, א. זח"ב טו, א. שבת נט, ב.
 24) פסחים פח, ב. וש"נ.
 25) תהלים קמו, יט.
 26) שמו"ר פ"ל, ט.

ובין בלילה²⁷ — הרי כל מה שיש לו אינו אלא מה שנותן לו האדון, ובמילא ה"ז לפי ערך רכוש האדון, ועד"ז בנדו"ד, שההצלחה שניתנת לו מלמעלה על היגיעה יותר מכפי הרגילות (שזהו"ע העבד) היא לפי כחו של הקב"ה.

ז. ועוד זאת:

גם כאשר היגיעה בתורה היא כדבעי, שאז מבטיחה התורה "יגעת ומצאת" — עדיין אין למהר ולהתאונן על העדר ההצלחה, כי אין הכרח שההצלחה תבוא באותו רגע ובאותו ענין שחפץ בו, אלא ההצלחה יכולה לבוא בענין אחר ובזמן אחר.

וכל זה — לאחרי שהתייגע בתורה כדבעי, שגם אז אינו יכול לקבוע את הענין והזמן שבו תהי' ההצלחה, כי אם להיות סמוך ובטוח שתהי' לו הצלחה, והרי מחוסר זמן לאו כמחוסר מעשה²⁸; ועאכו"כ כל זמן שיש עדיין מקום לספק אם היגיעה בתורה היא כדבעי, הרי בודאי שאין מקום להתאונן על העדר ההצלחה.

ח. ובנוגע לטענה שחבל על כל יום שעובר ואינו רואה הצלחה, שלא יוכל להשלימו, לפי ש"מים יוצרו גו'" — שתי תשובות בדבר:

(א) מאמר המשנה²⁹ (שעם היות) "היום קצר והמלאכה מרובה" (ובמילא, כל רגע שעובר ואינך מצליח, לא תוכל להשלימו, אעפ"כ) "לא עליך המלאכה לגמור", כי אם לעשות כפי יכולתך. ואם תאמר שכיון שבין כך ובין כך לא תגמור את המלאכה, א"כ לא תעשה מאומה — על כך ממשכה המשנה: "ולא אתה בן חורין להבטל ממנה", וכיון שכך, צריך כל אחד להתייגע בתורה בכל כחות נפשו ("אריינלייגן זיין גאַנצן נה"י, זיין גאַנצן חג"ת און זיין גאַנצן חב"ד"), עד כמה שידו מגעת.

(ב) כאשר יעשה כל התלוי בו עד כמה שידו מגעת — ישלים לו הקב"ה יותר ממה שידו מגעת.

וע"ד המבואר³⁰ בנוגע לכללות החיוב דלימוד התורה — שמחד גיסא אמרו חז"ל³¹ שכל מי שאפשר לו לעסוק בתורה ואינו עוסק (אפילו רגע אחד) עליו נאמר³² "כי דבר ה' בזה וגו'", וענשו חמור בזה ובכא

29) אבות פ"ב מט"ו-טז.

30) תו"א מג"א צח, ג.

31) סנהדרין צט, א.

32) שלח טו, לא.

27) קידושין טו, א.

28) ראה יומא סב, סע"ב. וש"נ. הנסמן

בשר"ח קונטרס הכללים (כרך ג) מערכת

המ"ם כלל קסא.

כו', ולאידך גיסא אמרו חז"ל³³ שמי שאי אפשר לו די לו בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית (או אפילו קריאת שמע שחרית וערבית בלבד) — שאפשר לומר בזה ב' אופנים:

א) כיון שמפני סיבות שאינן תלויות בו (להיותו בעל עסק כו') אי אפשר לו לעסוק בתורה יותר — "הרי זה הוראה שדי לו בזה", "שדי לו בפרק אחד שחרית ופרק אחד ערבית .. לערך ההשגה של שרש נשמתו", [וע"ד שמבטלים תורה בשביל מצוה שאי אפשר לעשותה ע"י אחרים, או בשביל צרכי ציבור³⁴ — שכיון שמלמעלה הזמינו לו סיבות כאלה שבגללם אינו יכול ללמוד עתה, ה"ז הוראה שהוא פטור מתלמוד תורה],

ב) "כיון שאי אפשר לו, ועוסק כל מה שאפשר לו, ישלים לו הקב"ה לבוש ומשל להשיג על ידו מה שצריך להשיג".

וע"ד שמצינו בגמרא³⁵ ב' דעות בפירוש הכתוב³⁶ "את מספר ימיך אמלא" — אם רק "משלימין לו" מה שפסקו בשעת לידתו, ומ"ש בחזקי' "והוספתי על ימיך חמש עשרה שנה"³⁷, "משלו הוסיפו לו" (אלא שמתחילה היו רוצים לפחות משני³⁸), או שגם "מוסיפין לו" יותר ממה שפסקו בשעת לידתו. וכשם שהדברים אמורים בנוגע לחיים גשמיים (כבחזקי'), כן הוא גם בנוגע לחיים רוחניים, שהו"ע התורה שנקראת "תורת חיים".

ומזה מובן גם בנדו"ד — שלכל לראש אומרים לו "לא עליך המלאכה לגמור", ועוד זאת — שזהו אופן נעלה יותר — שכאשר רואים שנפשו חשקה בתורה ועושה כל התלוי בו עד כמה שידו מגעת, אזי סוף-סוף ישרימו לו מלמעלה, אם בגלגול זה או בגלגול אחר, וכיו"ב (אבל, גם לולי זאת, הרי הוא מצדו צריך להיות מוכן ולומר "הנני"³⁹ — לעשות כפי כחו).

ט. וכדי לפעול בעצמו להיות נפשו חשקה בתורה באמת ולהיות יגיעתו בתורה באמת — צריך להסיר את הרוח שטות דלעו"ז שמונעת את היגיעה בתורה.

37) מלכיס"ב כ, ו.

38) פרש"י יבמות שם.

39) שמואל"ב טו, כו. וראה ביאורו

לאדהאמ"צ ס"פ פקודי.

33) מנחות צט, ב.

34) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ד ה"ג

ואילך. וש"נ.

35) יבמות נ, א.

36) משפטים כג, כו.

וב' אופנים בזה: (א) להיותו יקר בעיני עצמו, טוען הוא שקשה עליו לייגע מוחו בלימוד התורה, (ב) להיות כלי שכלו רחבים, אינו צריך — טוען הוא — לייגע את עצמו ולהטריח שכלו בעסק התורה, וכמה שיעסוק יספיק לו.

ושניהם באים מצד הרוח שטות דלעו"ז: היותו יקר בעיני עצמו כו' — ה"ז בודאי מהשטות דלעו"ז, "מעשה בהמה"⁴⁰, שהרי כל ענין הגאות הו"ע של שטות. ומה שחושב שלהיות כלי שכלו רחבים אינו צריך להתייגע בעסק התורה — גם זה הוא מהשטות דלעו"ז, כי, נוסף לכך שגם מי שכלי שכלו רחבים וקלים להבין (שאינן זה משלו, אלא חוש שניתן לו במתנה מלמעלה), צריך עסק ויגיעה, הרי, כאשר הוא יתייגע עם החושים שניתנו לו, אזי יגיע לעילוי גדול הרבה יותר בהשגת התורה (כמבואר בקונטרס ומעין⁴¹).

ולכן, צריך להסיר את הרוח שטות, ולהתייגע בתורה, עד שלימוד התורה יהי' לא רק באופן של הבנה והשגה אלא גם באופן של דעת (שהו"ע ההתקשרות⁴²), הכרה (שיצטייר הענין אצלו כדבר חי) והרגשה (שיורגש הענין לא רק במוחו אלא גם בלבו)⁴³, ועד⁴⁴ שמתאחד עם התורה שלומד. וע"ד שמצינו בירושלמי⁴⁵ בנוגע לתפלה ד"כד הוה מטי מודים הוה כרע מגרמי" — שאין זה ענין של חסרון (העדר הכוונה⁴⁶), אלא אדרבה, ענין של מעלה — שענין הכריעה נעשה (לא מצד ציווי הנשמה, אלא) מצד הגוף עצמו (כמו שגם תינוק או בהמה להבדיל בורחים מפני האש⁴⁷, שאין זה מצד השכל כו'), ועד"ז בנוגע לתורה, שהתורה פועלת עליו ומלמדת אותו — כמענה אדמו"ר מהר"ש⁴⁸ לא' שאמר (במענה לשאלתו ע"ד לימודו) שלמד ש"ס, או מסכתא פלונית: זהו מה שאתה למדת בתורה, אבל מה לימדה תורה אותך? ...! — עד כדי כך שהגוף מצד עצמו מתנהג ע"פ התורה⁴⁹, כיון שמתאחד עם התורה.

45) ברכות פ"ב סה"ד. הובא בתור"ה עיון — שבת ק"ח, סע"ב. ועוד.

46) ראה תוס' שם.

47) ראה לעיל ע' 41. וש"נ.

48) ראה אג"ק ח"ב ע' תיט. וראה גם לקו"ד ח"ב רמו, ב. סה"ש תש"ב ע' 123.

תש"ד ע' 88. תש"ו ע' 121.

49) ראה קונטרס "חנוך לנער" ס"ע 9 ואילך (וראה גם הנסמן בסה"ש תרצ"ו ע' 98 הערה 99).

40) סוטה יד, סע"א. טו, ריש ע"ב.

41) מאמר ט"ז פ"ב.

42) ראה תניא ספ"ג. פמ"ב (נט, סע"א ואילך).

43) ראה בהמאמר ד"ה באתי לגני פ"ז (לעיל ע' 302).

44) ברשימת ההנחה, שלא זוכרים אם ההתאחדות עם התורה היא דרגא נוספת, או שזוה"ע ההכרה וההרגשה כו' (המור"ל).

וכאשר מתייגע בלימוד התורה עד כדי כך שמתאחד עם התורה, היינו, שרמ"ח אבריו נעשים רמ"ח מצוות עשה, ושס"ה גידיו נעשים שס"ה מצוות לא תעשה⁵⁰, שמציאותו נעשית "א לעבעדיקע תורה", ובלשון הידוע⁵¹ "ישראל ואורייתא כולא חד" — אזי מתאחד גם עם הקב"ה, "ישראל אורייתא וקוב"ה כולא חד", ובמילא זוכה להצלחה מופלגה בלימוד התורה, ומכוין לאמיתתה של תורה.

י. וכל זה נוגע ביותר לאלה שמלאכתם מלאכת שמים, היינו, אלה שהקב"ה זיכה אותם לפעול על יהודים נוספים לקרבם כו' — דכיון שמוטלת עליהם אחריות גדולה יותר, שהרי הם צריכים להיות בבחינת "טופח על מנת להטפיח"⁵², כדי לפעול על תלמידיהם, אזי נדרשת מהם גייעה גדולה עוד יותר.

וע"ד המסופר בגמרא⁵³ אודות רב שמואל בר שילת, שגם כאשר "הוה קאי בגינתא", "דעתאי להתם" (לתינוקות) — שלזה דרושה גייעה גדולה ביותר, שגם בשעה שע"פ תורה מותר לו וצריך לעסוק בעניניו הפרטיים, מ"מ, תהי' דעתו על התלמידים!

— מסופר⁵⁴ על א' מחסידי אדמו"ר הזקן, ר' בנימין קלעצקער, שהי' עוסק במסחר עצים, שפעם אחת רשם בהסך-הכל דמסחר העצים: "אין עוד מלבדו"! ... וכששאלוהו מהי השייכות של "אין עוד מלבדו" לחשבון מסחר העצים? — השיב בקל-וחומר: ומה אם בעת התפלה יכולה ליפול מחשבה זרה ע"ד מסחר עצים — קל-וחומר שבעת עריכת חשבון מסחר העצים יכולה ליפול מחשבה ע"ד "אין עוד מלבדו"!

ואף שבשביל זה יש צורך ביגיעה גדולה ביותר — הרי בודאי ניתנו הכחות הדרושים לכך, כמאמר חז"ל "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו"⁵⁵, ו"לא בא עליהם אלא לפי כחם"⁵⁶, ו"לפום גמלא שיחנא"⁵⁷, כמבואר בארוכה בד"ה אין הקב"ה בא בטרוניא⁵⁸;

יש לידע איפוא שאין זה אלא נסיון בלבד, וכשעומדים בתוקף אזי מתבטל הנסיון,

(55) ע"ז ג, סע"א.

(56) שמו"ר רפל"ד.

(57) כתובות סז, רע"א. וש"נ.

(58) תרפ"ה — נדפס בקונטרס קה (כ"א

טבת תשי"ג). ולאח"ז בסה"מ קונטרסים ח"ג

ע' קיט ואילך. סה"מ תרפ"ה ע' רנו ואילך.

(50) ראה זח"א קע, ב.

(51) ראה זח"ג עג, א.

(52) לשון חז"ל — ברכות כה, ריש ע"ב.

ועוד.

(53) ב"ב ח, ב.

(54) ראה לעיל ע' 56. וש"נ.

— כמבואר בתניא⁵⁹ בנוגע להתעוררות ("ויקץ כישן ה'")⁶⁰ לעמוד בנסיון, ש"כל הקליפות בטלים ומבוטלים והיו כלא היו ממש לפני ה', דכתיב כו", ומביא בזה ד' פסוקים⁶¹ —
ובודאי יצליחו בעבודתם לקרב את התלמידים, ועי"ז יצליחו גם בעניניהם הפרטיים⁶².

* * *

יא. המאמר שנתן כ"ק מו"ח אדמו"ר ליום הסתלקותו⁶³ —
לומדים אותו ביום ההילולא בכל שנה, כי, "הסתלקות" ו"הילולא" ענינם
אחד:

הסתלקות — ענינה עלי' למעלה, כמבואר בלקו"ת⁶⁴ בפירוש
מאמר הזוהר⁶⁵ "כד אתכפיא סט"א אסתלק יקרא דקוב"ה בכולהו עלמין",
ש"אסתלק" ענינו המשכה שבבחי' רוממות, והיינו, שהאור הנמשך הוא
אור מרום, ופועל רוממות גם במקום המשכתו, שע"י המשכה זו יכולים
להגיע לדרגא כזו שלולי המשכה לא היו יכולים להגיע אלי'.

...להדר"

(ב) לא' אמר: כדי לפעול בעולם —
צריכים "לצאת" תחילה מהגבלות העולם,
שכן, אי אפשר לנקות רפש וטיט ע"י רפש
וטיט ("מיט בלאַטע קען מען ניט שאַרן קיין
בלאַטע").
(ג) לא' אמר (במענה לדבריו אודות אחיו,
שאינו במצב הראוי כו'): אלה שהם "צדיקים
גמורים", שחושבים שהם כבר "גמורים" ("זיי
זיינען שוין פאַרטיקע") — העבודה עמהם
היא קשה; אבל אלה שיודעים שצריכים לתקן
את עצמם — עמהם יכולים לפעול כו'.
(63) ד"ה באתי לגני הישי"ת (סה"מ
הישי"ת ע' 111 ואילך).

(64) כ"ה ברשימת ההנחה. וראה לקו"ת
בהעלותך לו, ב: "פי' אסתלק שנמשך ממקום
גבוה יותר". ובהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א
בד"ה באתי לגני הנ"ל (סה"מ שם ע' 112)
מציין לתו"א ס"פ ויקהל: "נק' המשכה זו
בוהר ל' אסתלק.. שהוא בחי' גילוי אור
הסוכ"ע כו' בבחי' רוממות".
(65) ראה לעיל (ע' 293) במאמר פ"א,
ובהגסמן שם הערה 7.

(59) פי"ט (כה, א).

(60) תהלים עח, סה.

(61) ראה "מ"מ, הגהות והערות קצרות
לסש"ב" שם ע' קכו.

(62) לאחר שיחה זו, דיבר כ"ק אדמו"ר
שליט"א איזה ענינים לאנשים פרטיים:

(א) לא' אמר: כ"ק מו"ח אדמו"ר כותב בא'
מוכתביו (ראה אג"ק שלו חט"ו ע' קנז. וראה
גם לקו"ד ח"ד תשעה, ב. תו"מ ח"ד ע' 218)
בנוגע להענין ש"תלמיד חכם צריך שיהא בו
אחד משמונה שבשמינית" (סוטה ה, א) —
שצריכים להתחיל מצד ה"תלמיד חכם" ולא
מצד ה"אחד משמונה שבשמינית"...

ועד"ז יש לומר בנוגע למ"ש בכתבי
האריז"ל (שער הגלגולים הקדמה כ. ועוד)
ש"כל הבעלי תורה אשר בדור הזה עתה
(ש"הם בחי' אנשי דור המדבר)... נשותיהם
מושלות עליהם" [לפי שבדור המדבר לא
חטאו הנשים בעגל, וגם הקדימו ליתן נדבתן
לעשיית המשכן] — שאין להתחיל מצד
"נשותיהם מושלות", אלא מצד ה"בעלי
תורה"...

ונוסף לכך — לא בכל הענינים צריכים

וגם יום הילולא⁶⁶ — ידוע שהו"ע של עלי' למעלה, והיינו, שנוסף על העליות שישנם גם במשך השנה כולה, כמאמר חז"ל⁶⁷ "צדיקים אין להם מנוחה כו' בעוה"ב שנאמר⁶⁸ ילכו מחיל אל חיל", יש ענין מיוחד ביום ההילולא — שבו נעשית עלי' שלא בערך כלל.

וזהו הטעם לאמירת קדיש ביום ה"יאָר־צייט", אע"פ שגם אצל אלה שהם היפך ממדרגת צדיקים אין אומרים קדיש (כדי להציל מהדין ומשפט דגהינם כו') לאחר י"א חודש⁶⁹ — כיון שאז ישנם עליות בקדושה גופא ("פון גוט צו בעסער"), והרי אמירת קדיש שייכת לענין העליות, שלכן אומרים קדיש בתפלה במקומות שבהם ישנה העלי' מעולם לעולם, כמו בין ישתבח לברכת יוצר, וכיו"ב⁷⁰.

יב. במאמר⁷¹ הנ"ל — בסעיף ג'⁷² שנתבאר לעיל (בהמאמר) — מבאר כ"ק מו"ח אדמו"ר את הענין דשטות דלעומת-זה, ומביא ראי' ממ"ש⁷³ "כי תשטה אשתו".

כלל, בתורת החסידות כל הענינים הם בדיוק, וכאשר מביאים ראי' מפסוק, אין זה כדי לגלות בקיאות, אלא משום שפסוק זה שייך לענין זה⁷⁴.

ובנדרו"ד: השייכות של הפסוק "כי תשטה אשתו" לענין שטות דלעו"ז (שעל זה באה הראי' מהפסוק), מובנת לכאורה בפשטות — שהרי דרשת רז"ל⁷⁵ "אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות", נאמרה על פסוק זה.

אבל באמת, הא גופא דורש ביאור, שהרי יש מאמרי רז"ל רבים שלא מביאים עליהם ראי' מפסוק. ובהכרח לומר, שהפסוק "כי תשטה" שייך במיוחד להענין ד"אין אדם עובר עבירה כו'". וצריך להבין שייכות זו. ויתירה מזה אינו מובן:

"יש בכלל מאתיים מנה"⁷⁶, אבל אין בכלל מנה — מאתיים.

(71) חלק משיחה זו — סעיפים יב-יד, וכן סעיף יט — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס (באידית) בלקו"ש ח"ב ע' 311 ואילך.

(72) סה"מ שם ע' 114.

(73) נשא ה, יב.

(74) ראה גם תו"מ ח"ב ע' 72 הערה 35.

(75) סוטה ג, רע"א.

(76) ב"ק עד, א. ב"ב מא, ב.

(66) בהבא לקמן — ראה שיחת יו"ד שבת דאשתקד סי"ד (תו"מ ח"ד ע' 310), ובהנסמן שם.

(67) ברכות ומו"ק בסופן.

(68) תהלים פד, ח.

(69) רמ"א יו"ד סו"ס שעו, ובשויורי ברכה

שם.

(70) ראה פע"ח שער הקדישים פ"א-ב.

ובמילא, כשרוצים להביא ראיה ש"אין אדם עובר עבירה א"כ נכנס בו רוח שטות" — שענין זה אינו דוקא בעבירה חמורה שחייבים עלי' כרת, אלא בכל עבירה, אפילו לדקדוק קל של דברי-סופרים⁷⁷, ואפילו "קדש עצמך במותר לך"⁷⁸ [שהרי הטעם לכך מבואר בתניא⁷⁹, שזהו לפי שהאדם עובר על רצון העליון, והרי כן הוא גם ב"קדש עצמך במותר לך"] — למה מביאים ראיה מהפסוק "כי תשטה אשתו", שזוהי עבירה חמורה?

יג. השייכות ד"אין אדם עובר עבירה" ל"כי תשטה אשתו" — היא בשני ענינים.

ענין הא':

הדין ד"כי תשטה גו'" הוא באשת איש, ודוקא אשת איש נעשית זונה בביאה זו⁸⁰, ולא פנוי' (ואף שלדעת ר' אליעזר פנוי הבא על הפנוי' עשאה זונה, אין זה אלא דעת יחיד, ואין הלכה כמותו⁸¹), והיינו, שהטעם שעבירה זו נוגעת כל כך, הוא, מפני היותה "אשת איש". וכך הוא בהענין ד"אין אדם עובר עבירה" כו', שעל ידה הרי הוא נפרד מאלקות — שהטעם שכל עבירה, אפילו עבירה קלה, נוגעת כל כך, הוא, משום שבנ"י הם בכחינת "אשה" להקב"ה, כמוסבר להלן.

איתא בזוהר⁸² שפילוסוף שאל את ר' אליעזר: כיון שבנ"י הם עם המובחר, למה חלשים הם משאר העמים? והשיב ר' אליעזר, שהיא הנותנת: להיותם המובחר מכולם, אינם יכולים לסבול פסולת, כמו שקצים ורמשים — ברוחניות, ובמילא אינם יכולים לסבול זאת גם בגשמיות.

— וע"ד המדובר (בהמאמר⁸³) שאע"פ שאצל אומות העולם הא ד"קרו לי' אלקא דאלקיא"⁸⁴ אינו ענין של מרידה⁸⁵, הרי אצל בנ"י, להיותם נעלים יותר, הנה בכל עבירה קלה נעשה יהודי נפרד בתכלית, מנותק לגמרי מאלקות, יותר מקליפה וסטרא אחרא.

ישראל דומים ללב⁸⁶. וכשם שהלב, להיותו המובחר מכל האיברים, אינו יכול לסבול פסולת, אפילו דקה מן הדקה, כך גם בנ"י.

(83) פ"ג ואילך (לעיל ע' 296).

(84) מנחות קי, א.

(85) רמ"א או"ח סקנ"ו. וראה הנסמן לעיל

בהמאמר הערה ז.

(86) ראה זח"ג רכא, ריש ע"ב. כוזרי מ"ב

אות לו. תניא אגה"ק סל"א.

(77) יבמות כ, א. נדה יב, א.

(78) יבמות שם.

(79) פכ"ד.

(80) ראה לקו"ת קרח נג, ג.

(81) יבמות סא, ב. רמב"ם הל' איסו"ב

פי"ח ה"ב.

(82) ח"ג רכא, א.

ובזה תובן השייכות ד"כי תשטה" ל"אין אדם עובר עבירה כו":
 בני"י הם בבחינת "אשה" להקב"ה. הקב"ה הוא הבעל, ובני"י הם
 האשה. וכן הוא בכל הזמנים, גם בזמן הגלות. — ההבדל בין הזמן
 דעתה להזמן דלעתיד הוא, שעתה נקרא הקב"ה: "בעל", ולעתיד: "איש"
 — כמאמר הכתוב (במענה לטענת בני"י שהקב"ה נתן להם גט גירושין,
 "ומה לבעל על אשתו לאחר גירושין"⁸⁷): "אי זה ספר כריתות אמכם אשר
 שלחתי גו"⁸⁸, שהרי להחליפם באומה אחרת חס ושלום אי אפשר⁸⁹.
 ובמילא — ע"פ מש"נ⁹⁰ "איזוהי אשה כשרה העושה רצון בעלה", נוגע
 כל ענין של עבירה, שהרי אפילו כאשר עובר על רצון קל (שבזה נכלל
 גם "קדש עצמך במותר לך"), אינו עושה רצון הבעל, ובמילא אינו
 בבחינת "אשה כשרה".

ולכן, כדי להסביר שע"י כל עבירה נעשה האדם נפרד בתכלית,
 ונוגעת גם ההנהגה בדברים המותרים ("קדש עצמך במותר לך") —
 מביאים את הפסוק "כי תשטה אשתו", כיון שאין זו סתם ראי', אלא
 הסברה: מדוע גם עבירה קלה נוגעת כל כך — לפי שהנשמה, נפש
 הבהמית, נפש הטבעית והגוף, הם בבחינת "אשה" להקב"ה, ו"איזוהי
 אשה כשרה העושה רצון בעלה", לכן נוגע אפילו רצון קל.

יד. וענין הב':

הענין ד"כי תשטה אשתו", אינו באופן שיודעים שנטמאה האשה,
 כי אם שנסתרה בלבד, ויתכן שטהורה היא, אלא שגם זה ש"נסתרה",
 נקרא "כי תשטה" מלשון שטות, ונקרא "מעשה בהמה", שבגלל זה
 צריכה להביא קרבן ממאכל בהמה⁴⁰.

לכאורה אינו מובן: כיון שלא יודעים שנטמאה, הרי אפשר
 להעמידה בחזקת כשרות, ורוב בנות ישראל כשרות הן, וא"כ, למה
 צריכה להביא קרבן ממאכל בהמה? — אלא טעם הדבר הוא, שהא גופא
 שנמצאת במצב כזה שאפשר לחשוד אותה על טומאה, הרי זה ענין של
 מעשה בהמה, כי, אצל בנות ישראל, אסור להיות מצב של חשד.

ואע"פ שהענין ד"ונסתרה" כשלעצמו נקרא בשם מעשה בהמה,
 ומשום זה לבד אסורה לבעל, מ"מ, הרי זה רק לשעה קלה בלבד, דכיון

89) קידושין לו, א. שו"ת הרשב"א ח"א
 סקצ"ד. רות רבה פתיחתא ג. פסחים פז, א.
 90) תדבאר פ"ט (בשינוי לשון קצת).

87) סנהדרין קה, א.
 88) ישע"י נ, א.

שלא נטמאה, אלא רק "ונסתרה" — נעשית אח"כ טהורה לבעלה, כמ"ש⁹¹ "ונקתה ונזרעה זרע".

וכן הוא בשעה שיהודי עובר עבירה, שזהו"ע של רוח שטות — אין זה ענין של טומאה לבעלה ח"ו, שהרי "וכבודי (הניצוץ האלקי שבכאו"א מישראל) לאחר לא אתן"⁹², ואין זה אלא שלשעה קלה עשה מעשה בהמה, אבל סוף סוף — "ונקתה ונזרעה זרע", כי "לא ידח ממנו נדח"⁹³.

וזהו טעם נוסף לכך שכשמדובר בענין שטות דלעו"ז מובא הפסוק "כי תשטה אשתו" — כיון שבכך רוצים לבאר, שכל ענין השטות דלעו"ז אצל בני"י, אינו ענין של טומאה ח"ו, ואין זה אלא כמעשה בהמה לשעה קלה.

*

טו. דובר לעיל (בהמאמר⁸³) בביאור ענין השטות דלעו"ז שבעבירה, שאצל בני"י שמוזהרים על השיתוף, הרי גם ענין זה הוא כפירה באחדותו ית', והו"ע של מרידה והיפך רצונו ית' (משא"כ אצל אוה"ע אין זה ענין של מרידה, כיון שלא הוזהרו על השיתוף).

ויש להוסיף בזה בעומק יותר:

מבואר בחסידות⁹⁴ בענין אחדותו ית' — שלא זו בלבד שאין עוד אלקה ח"ו, ולא זו בלבד שאין דבר שיש לו שליטה וממשלה ויכולת מלבדו ית', שזהו"ע השיתוף (שהוזהרו בני"י להאמין שאין שום שליטה לכוכבים ומזלות כו', שאינם אלא כגרזן ביד החוצב⁹⁵), אלא יתירה מזו — שאין שום מציאות כלל (אפילו לא מציאות שמקבלת השפעה כו') מלבדו ית', כמ"ש⁹⁶ "אין עוד מלבדו", "אף בחללו של עולם"⁹⁷.

וענין זה מיוסד על מ"ש בזוהר⁹⁸ בביאור מצות היחוד שנאמרה בכתוב⁹⁹ "וידעת היום גו' כי ה' הוא האלקים גו' אין עוד" — "למנדע דהוי' הוא האלקים .. דאינון חד", "הוי' ואלקים כולא חד"¹⁰⁰,

97) דב"ר פ"ב, כת.

91) נשא ה, כח.

98) ח"א יב, סע"א. וראה סהמ"צ להצ"צ

92) ישעי' מב, ח.

מצות אחדות ה' בתחלתה (דרמ"צ ס, א

93) שמואל-ב יד, יד (בשינוי לשון קצת).

ואילך).

94) ראה לעיל (ע' 297) בהמאמר פ"ד,

99) שם, לט.

ובהנסמן שם בהערה 37. לקו"ש חל"ה ע' 29.

100) ראה זוהר ח"ב קסא, א. ח"ג רסד,

וש"נ.

95) ע"ד לשון הכתוב — ישעי' יו"ד, טו. א.

96) ואתחנן ד, לה.

והביאור בזה בתורת החסידות¹⁰¹ — שהחילוק דהוי' ואלקים הוא שהוי' הוא מלשון הי' הוה ויהי' כאחד¹⁰², למעלה מהטבע, ו"אלקים" בגימטריא הטבע¹⁰³, ו"הוי' ואלקים כולא חד" היינו שהטבע עצמו הוא למעלה מהטבע,

דכיון שהנברא אינו מציאות לעצמו, וכל מציאותו אינה אלא הכח הפועל שבו, ולא רק שמציאות הנברא הוא כח המהוה המדוד ומוגבל לפי ערך המתהוה, אלא עוד זאת, שמציאותו היא "חפץ הוי'" ("כל אשר חפץ הוי' עשה"¹⁰⁴) בדרגא היותר נעלית¹⁰⁵ — נמצא, שכל ענין טבעי, מציאותו היא האלקות שלמעלה מהטבע.

ועפ"ז מובן שלא זו בלבד שמי שחושב שיש לנברא שליטה וממשלה ויכולת כופר הוא באחדותו ית', אלא גם מי שחושב שיש איזה מציאות מלבדו ית', הרי זה — בדקות דדקות — כפירה באחדותו ית'.

וע"פ האמור שאצל בני" נחשבת גם כפירה באחדותו ית' לענין של מרידה והיפך רצונו ית' — הרי גם המחשבה שיש איזה מציאות מלבדו ית' נחשבת למרידה והיפך רצונו ית', כיון שכאו"א מישראל חייב להאמין שאין שום מציאות כלל מלבדו ית'.

טז. והנה, ישנם הטוענים איך אפשר לומר שהמחשבה שיש איזה מציאות מלבדו ית' נחשבת למרידה והיפך רצונו ית' — הרי ענין זה נתגלה רק בתורת החסידות, ואיך היו סבורים בדורות שלפנ"ז?!

והמענה לזה:

ישנם ריבוי ענינים בתושבע"פ שהיו תחילה בהעלם, ונתגלו במשך הזמן — כפי שמצינו בגמרא¹⁰⁶ שהקב"ה הראה למשה רבינו את רבי עקיבא דורש "על כל קוץ וקוץ תילי תילין של הלכות", "ולא הי' יודע מה הם אומרים, תשש כחו כו'".

וכן הוא גם לאחרי זמנו של ר"ע, בכל דור ודור — כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש (נאמר למשה מסיני)¹⁰⁷, שזהו חידושו של

101) ראה תו"מ סה"מ כסלו ע' ק. ניסן ע' רא.
 102) זח"ג רנו, סע"ב. פרדס ש"א פ"ט. וש"נ.
 103) מנחות כט, ב.
 104) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ו. ועוד. — נסמנו בתו"מ סה"מ שם.
 105) תהלים קלה, ו.
 106) ראה תו"מ סה"מ כסלו שם ע' קד.
 107) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שמו"ר רפמ"ז. ועוד.

תלמיד ותיק, כיון שענין זה נאמר למשה בסיני רק בכללות, ונתגלה ע"י תלמיד ותיק¹⁰⁸.

— ולכן אומרים בברכת התורה "נותן התורה" לשון הוה¹⁰⁹, בגלל חידושי התורה שמתחדשים בכל דור ודור.

ובנוגע לכל הענינים דתושבע"פ שמתגלים מזמן לזמן — אע"פ שקודם שנתגלו לא היו חייבים בהם, הרי לאחרי שנתגלו, נתחייבו בהם כל בני"י, כיון שזהו חלק בתורה.

ועד"ז בנוגע להענינים שנתגלו בתורת החסידות, ובכללם גם ביאור הנ"ל בענין אחדותו ית' — שאע"פ שקודם שנתגלה לא היו חייבים בזה (והעדר הידיעה בענין הנ"ל לא הי' נחשב לכפירה באחדותו), הרי בימינו אלה, כאשר מצד נפלאות תמים דעים נתגלתה תורת החסידות דוקא בזמן כזה ש"אכשור דרי" (בתמ"י)¹¹⁰, ומזמן לזמן הולך וניתוסף בביאור והתרחבות תורת החסידות במשך שבעה דורות — חייבים כל בני"י בחלק זה שבתורה, כשם שחייבים בכל התורה¹¹¹.

יז. וזהו גם המענה לאלה הסומכים על השיטות שנחלקו על תורת החסידות בתחילת התגלות תורת החסידות:

ישנם כמה ענינים בתושבע"פ שבתחילה נחלקו בזה ב' שיטות, ואח"כ נפסקה ונקבעה הלכה כשיטה אחת. ובכן: כל זמן שלא נקבעה הלכה — "דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד"¹¹², אבל לאחרי שנקבעה הלכה — חייבים כל בני"י לנהוג כן, ומי שאינו נוהג כן, עושה היפך הדין,

— כדאיתא במשנה¹¹³ "אמר רבי טרפון אני הייתי בא בדרך והטתי לקרות כדברי בית שמאי (להיותו מתלמידי ב"ש) וסכנתי בעצמי מפני הלסטים, אמרו לו כדאי היית לחוב בעצמך שעברת על דברי בית הלל", כי, לאחרי שנקבעה הלכה כב"ה, ה"ז דבר ברור ללא ספקות כלל, ולכן, גם כאשר מחמירים להתנהג כדעת ב"ש, מפני שמסתפקים בדבר, ה"ז היפך הדין —

כי, לאחרי שנקבעה הלכה, ה"ז נעשה בכלל "דבר משנה", אשר,

(110) יבמות לט, ב (ובפרש"י). וש"נ.

(111) ראה גם תו"מ ח"ד ע' 186 ואילך.

(112) ברכות כז, א.

(113) שם יו"ד, סע"ב.

(108) ראה לקו"ש ח"ט ע' 252 ואילך.

וש"נ.

(109) ראה של"ה כה, א. לקו"ת תוריע כג,

א. ובכ"מ.

"בזמן הזה גם הלכות פסוקות של פסקי הגאונים הפוסקים כמו הטור והש"ע והגהותיו, בכלל משנה יחשבו"¹¹⁴, והיינו, שכל מה שתלמיד ותיק מחדש ונתקבל הדבר בתפוצות ישראל, ה"ז בכלל "דבר משנה".

ועד"ז בנוגע לתורת החסידות, שבדורות האחרונים נקבעה ההלכה כתורת החסידות — שהרי אין לך ראי' גדולה יותר מ"מעשה רב"¹¹⁵: ההתנגדות לתורת החסידות לא היתה אלא בגלל החששות והספיקות שעיי"ז יסורו מן הדרך ח"ו, וכיון שעתה רואים במוחש מעשים שבכל יום שתורת החסידות מוסיפה חיזוק וחיות בקיום התומ"צ — בטלו כל החששות והספיקות, שהרי "מעשה רב", ובמילא נקבעה הלכה כתורת החסידות¹¹⁶.

ומזה מובן גם בנוגע לשיטת החסידות בענין אחדותו ית' — שגם אם בדורות שלפנינו היו יכולים לסמוך על השיטות שחלקו על תורת החסידות, "דעבד כמר עבד כו"¹¹⁷ [אף שגם עליהם גדולה הרחמנות שלא זכו להגילוי אור דתורת החסידות], הרי בימינו אלה, לאחר שנקבעה הלכה כתורת החסידות — מי שסומך על השיטות שחלקו על תורת החסידות, נוהג היפך הדין¹¹⁷.

יח. וזהו גם המענה לאלה שהיצה"ר משדל ומפתה אותם לטעון שתורת החסידות הו"ע נעלה וגבוה יותר מדי עבורם, ואין זה שייך ונוגע אליהם:

גם אם בדורות שלפנינו היו יכולים לטעון כן — בימינו אלה, לאחר שנקבעה הלכה ותורת החסידות נעשית חלק בתורה, הרי הטענה שחלק מסויים בתורה הוא נעלה וגבוה יותר מדי, היא ע"ד טענת אוה"ע "רם על כל גוים ה"¹¹⁸, "אם צדקת מה תתן לו"¹¹⁹ — שזהו היפך התורה.

האמת היא שכל ענין נוגע לעצמותו ומהותו ית', וכמו כן בתורה — שהיא חכמתו ורצונו של הקב"ה, ויתירה מזה, אורייתא וקוב"ה כולא חד — שגם הענין היותר נעלה בתורה נוגע לכאו"א מישראל. ומזה מובן שבימינו אלה, תורת החסידות היא הדרך לכאו"א

(117) ראה גם לקמן ס"ל.

(118) תהלים קיג, ד.

(119) איוב לה, ז.

(114) הלי' ת"ת לאדה"ז רפ"ב.

(115) שבת כא, א. וש"נ.

(116) ראה גם תו"מ ח"ד ע' 190 ואילך.

מישראל ולכל בני, וכמאמר הזוהר¹²⁰ "בהאי חבורא דילך כו' יפקון בי' מן גלותא (ומוסיף:) ברחמים".

יט. והנה, ע"פ האמור שהמחשבה שישנה מציאות מלבד אלקות מהוה כפירה באחדותו, ובפרט אם יודע אדם שנכשל באיסור דרבנן, או אפילו איסור חמור יותר, שזהו"ע של רוח שטות — עלול הוא לחשוב שזהו מעמד ומצב שעליו נאמר¹²¹ "ותאמר ציון עזבני ה' ואד' שכחני". ולכן מביאים על זה את הפסוק "כי תשטה אשתו":

כשם שהאשה שנסתרה, אף שלשעה קלה אסורה לבעלה, הרי באמת אין זו טומאה, ולאחרי כן מותרת לו, ויתירה מזו: "ונזרעה זרע", וכדאיתא בגמרא¹²² "היתה יולדת בצער יולדת בריוח, נקבות יולדת זכרים", ויש אפילו מאן דאמר ש"היתה עקרה נפקדת";

כך גם בנוגע לבני, הגם שידע איניש בנפשו שיש בו שטות דלעו"ז, אין לו ליפול ברוחו. עליו לדעת שמעולם לא נטמא ח"ו, שהרי "וכבודי" — שזהו ניצוץ האלקי שבכאו"א מישראל — "לאחר לא אתן". אין זה אלא שלשעה קלה עשה מעשה בהמה, אבל אח"כ — "ונקתה ונזרעה זרע", שיהיו לו אהבה ויראה, ובנים זכרים דוקא, דהיינו אהבה ויראה שביגיעתו¹²³, ויהי' אצלו הענין דיחוד הבעל ואשתו, דהיינו גילוי השכינה בנפשו, גילוי פנימיות הנשמה, שזהו"ע ביאת משיח הפרטי שבכל אחד¹²⁴, שמהוה הכנה לביאת המשיח הכללי.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון שמחה].

* * *

כ. כאשר עושים חשבון (על יסוד המבואר בתניא) שאפילו ע"י איסור דרבנן (כולל גם הענין ד"קדש עצמך כמותר לך") נעשים נפרד בתכלית מאלקות — אזי נעשה כבוד על הלב ("עס ווערט זייער שווער אויפן האַרצן")...

וע"י חשבון זה — יבוא לידי עצבות, או לאידך, שיכול לבוא לידי קלות ח"ו (כמבואר בתניא¹²⁵), ששניהם מופרכים בתכלית.

(123) ראה לקו"ת ויקרא ב, ב ואילך. תזריע כ, א ואילך. ובכ"מ.
(124) תניא אגה"ק ס"ד.
(125) בתחלתו.

(120) ח"ג קכד, ב. הובא בתניא אגה"ק רסכ"ו.
(121) ישעי' מט, יד.
(122) סוטה כו, א. רמב"ם הל' סוטה פ"ב ה"י. פ"ג הכ"ב.

וביותר מיצר הדבר — שהרי האמת הוא ש"הוי' ואלקים כולא חד", היינו, שגם טבע אינו מציאות מלבד אלקות (כנ"ל סט"ו), ואין זה אלא שענין זה הוא בהעלם,

ועד כדי כך הוא ההעלם, שהקב"ה עצמו נותן מקום לטעות, כמארז"ל¹²⁶ על הפסוק¹²⁷ "נעשה אדם", "אמר לו (הקב"ה למשה) כתוב (בלשון רבים) והרוצה לטעות יטעה",

אלא שכוונת ההעלם היא בשביל שיתברר ע"י עבודת האדם, שאז יהי' הגילוי ע"י עבודה דוקא, ולא באופן של "נהמא דכיסופא"¹²⁸ — שהמעלה בזה היא בשתים: (א) בנוגע להמקבל — שמייקר ומתענג בזה יותר, (ב) בנוגע להנותן — שנמשך ממדריגה פנימית ועמוקה יותר,

וא"כ, כאשר אינו מברר את ההעלם — לא זו בלבד שמועל בשליחותו, אלא עוד זאת, שזהו היפך הכוונה ממש (כמבואר בהמארז"ל¹²⁹), שהרי כוונת ההעלם היא שעל ידו יבוא לעלי' גדולה יותר, ובפועל בא להיפך ח"ו, שההעלם מביאו לידי עצבות או קלות ח"ו, היפך הכוונה מן הקצה אל הקצה.

פא. צריכים לידע, איפוא, שכיון שניתנה לנו העבודה לבטל את ההעלם, בודאי ניתנו לנו הכחות הדרושים לכך, שהרי "אין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו", ו"לפום גמלא שיחנא" (כנ"ל ס"י).

ועוד צריכים לידע — שכיון ש"לא ידח ממנו נדח", הרי בודאי שסוף-כל-סוף, בגלגול זה או בגלגול אחר¹³⁰, ינצל כאו"א את הכחות שניתנו לו וישלים את הכוונה העליונה, וסוכ"ס יקויים היעוד¹³¹ "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", ו"הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה .. ומיד הן נגאלין"¹³².

והרי ענין זה — "לא ידח ממנו נדח" — נאמר לא רק על רוב בני, אלא על כל בני.

ובהקדמה — שיש ענינים שבהם הולכים אחר הרוב, אבל יש ענינים שבהם לא מספיק שיהי' רוב, אלא צ"ל כולו ממש. ולדוגמא: בנוגע לסנהדרין — ההליכה אחר הרוב היא בנוגע לדעות, היינו, כאשר

(126) ב"ר פ"ח, ח. הי"ט ע' 116.
 (127) בראשית א, כו. ראה תניא ספלי"ט. הלי' ת"ת לאדה"ז
 (128) ראה ירושלמי ערלה פ"א ה"ג. פ"ד סה"ג.
 לקו"ת צו ז, ריש ע"ד. ובכ"מ. (131) זכרי' יג, ב.
 (129) ד"ה באתי לגני הי"ט פ"ג (סה"מ) רמב"ם הלי' תשובה פ"ז ה"ה.
 (132)

דעת רוב הסנהדרין היא לזכות או לחובה, הולכים אחר הרוב, ואין מתחשבים בדעת המיעוט; אבל בנוגע להמציאות דסנהדרין — לא מספיק שרוב חברי הסנהדרין נמצאים בב"ד, אלא בהכרח שכל חברי הסנהדרין יהיו נמצאים בב"ד, ואם א' מחברי הסנהדרין לא נמצא בב"ד בשעת הדין, אי אפשר לפסוק כדעת הרוב.

ובנדרו"ד, ההבטחה ש"לא ידח ממנו נדח" — לא מספיק הרוב, אלא צ"ל כל ישראל ממש.

וע"ד מארז"ל¹³³ "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא". — ואף שבהמשך הענין נאמר "ואלו שאין להם חלק לעולם הבא", הרי זה בנוגע ל"עולם הבא" דוקא, משא"כ בנוגע לשאר הענינים, הרי כל אחד ואחד מישראל, יהי מי שיהי, "לא ידח ממנו נדח"¹³⁴, כיון שבעיני הקב"ה יקר יהודי, ו"להחליפם באומה אחרת אי אפשר" — קאי לא רק על כללות בני"י, אלא גם על כל אחד מישראל בפרט.

וכיון שכן, הרי בודאי שסוכ"ס תושלם הכוונה העליונה לא רק ע"י כללות בני"י, אלא גם ע"י כאו"א מישראל.

כב. וזהו גם מש"נ¹³⁵ "והי' ביום ההוא יתקע בשופר גדול ובאו האובדים בארץ אשור והנדחים בארץ מצרים והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים":

"האובדים בארץ אשור"¹³⁶ — "אשור" כמו אשר, שהוא בחי' תענוג — קאי על אלה שנאבדו מחמת הרדיפה אחר תענוגי עוה"ז, ע"ד ארץ אשור כפשוטה שהיתה ארץ טובה כו', כפי שאמר מלך אשור אל בני"י: "ולקחתי אתכם אל ארץ כארצכם ארץ דגן ותירוש וגו'"¹³⁷, והיינו, שלא הי' יכול לומר שיביא אותם אל ארץ מוטבת מארצם, כיון שאין ארץ מעולה הימנה, ולכן אמר שיביא אותם עכ"פ אל ארץ כארצם¹³⁸.

"והנדחים בארץ מצרים" — מצרים מלשון מיצר — קאי על אלה שנדחו מחמת המצור והמצוק כו', בדוגמת המעמד ומצב של בני"י בהיותם בגלות מצרים, ש"לא שמעו אל משה מקוצר רוח ומעבודה קשה"¹³⁹.

(136) בהבא לקמן — ראה לקו"ת דרושי

ר"ה ס, א. סה"מ אידיש ע' 80 ואילך.

(137) מלכים-ב יח, לב. ישעי' לו, יז.

(138) ראה סנהדרין צד, א (ובפרש"י).

(139) וארא ו, ט.

(133) סנהדרין ר"פ חלק.

(134) ראה בארוכה אג"ק ח"א ע' קמב

ואילך.

(135) ישעי' כז, יג.

וסוכ"ס, הנה ע"י התקיעה בשופר גדול, ישובו ויבואו כולם — הן "האובדים בארץ אשור" והן "הנדחים בארץ מצרים" — "והשתחוו לה' בהר הקודש בירושלים": לא רק בארץ ישראל, שהיא מקודשת מכל הארצות¹⁴⁰, אלא גם בירושלים, שהיא מקודשת מכל העיירות שבארץ ישראל¹⁴⁰, ובירושלים גופא — "בהר הקודש", והיינו, שכל בני יתעלו לדרגא היותר נעלית בקדושה, ועד שכאו"א מישראל יהי בדרגת הכה"ג ביוהכ"פ בקדש הקדשים, לאחר עבודת היום, הקרבת פר ושעיר וכו'.

כג. ומובן, שהודעת התורה ש"לפום גמלא שיחנא" ו"לא ידח ממנו נדח" (כנ"ל), אינה סיפור בעלמא, אלא נתינת כח לעבודה:

כאשר אדם הולך בדרך שיש בה אבני נגף ומכשולות, אזי בידעו שיש בכחו לעבור את הדרך, ויתירה מזה, שסוכ"ס יעבור את הדרך ויגיע למחוז חפצו — הנה ידיעה זו נותנת לו עידוד וחיוזק לעבור את הדרך בהקדם ובשמחה.

וכמו כן ברוחניות — שהידיעה שיש לו את הכחות הדרושים לעבודה, ושסוכ"ס יצליח להשלים ולמלא את העבודה, מהוה תוספת-כח להתגבר על כל המניעות ולעבוד עבודתו בהקדם, כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁴¹ שאדם פיקח אינו דוחה עשייתו לאחר זמן, וגם לעבוד עבודתו בשמחה.

כד. ומלבד זה ישנה גם הידיעה בכוונת העולם (כנ"ל ס"כ) — שלכן, אינו מסתכל על ההעלם כמו העלם, אלא אדרבה, כסיבה המעוררת את הכחות הנעלמים וגם את הכחות העצמיים שיבואו לידי גילוי.

וע"ד המבואר באגה"ק¹⁴² בשם הבעש"ט בענין "נכרי המדבר ומבלבלו בתפלתו" — "שישים אל לבו ויתבונן ענין ירידת השכינה כביכול .. להתלבש ניצוץ מהארתה .. בדבור נכרי זה המדבר דברים המבלבלים עבודת ה'" (שניצוץ זה הוא גבוה ביותר, ולכן ירד למטה ביותר), שהכוונה בזה היא "כדי שיתגבר ויתאמץ יותר בתפלתו בעומק הלב ובכוונה גדולה כו'", ע"ד מארוז"ל¹⁴³ "מיני ובי' אבא לשדי' בי' נרגא".

ועד"ז בנדו"ד — שסיבת ההעלם היא בשביל שתהי' העבודה בכח

(142) סכ"ה (קמא, א).

(143) סנהדרין לט, ב. הובא בתניא פל"א.

(140) כלים פ"א מ"ח. רמב"ם הל'

ביהב"ח פ"ז הי"ב-יד.

(141) סה"ש תש"ב ע' 6. ע' 117.

עצמו, היינו, שלא יהי' "נהמא דכיסופא", אלא ע"י יגיעה דוקא, ולא רק יגיעה רגילה, אלא יגיעה יותר מהרגילות (כנ"ל ס"ד), שע"ז נעשה גילוי היותר גדול, ובלשון הכתוב¹⁴⁴: "למי יחפוץ המלך לעשות יקר יותר ממני" — שדוקא ע"י בירור (עבודת הבירורים) או דחיית ההעלם (ענין הנסיונות)¹⁴⁵ מקבל הוא את ה"יקר"¹⁴⁶.

וכאשר יהודי מסתכל על ההעלם באופן שהוא הסיבה להגילוי היותר גדול — אזי עושה עבודתו בשמחה, ומצליח לבטל את כל ההעלמות וההסתרים שמבפנים, ובמילא מתבטלים גם כל ההעלמות וההסתרים שמבחוץ,

ואז מובטח לו שיבוא — עם הגוף, נפש הבהמית והשכלית — להר הקודש בירושלים.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "ממצרים גאלתנו".

אח"כ צוה לנגן ניגון מכ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע. מכ"ק אדמו"ר מהר"ש. מכ"ק אדמו"ר הצ"צ. מכ"ק אדמו"ר האמצעי. וניגון ג' הבכות של הבעש"ט, הרב המגיד וכ"ק אדמו"ר הזקן].

* * *

כה. דובר לעיל (בהמאמר¹⁴⁷) אודות המבואר בלקו"ת¹⁴⁸ ד"ה למנצח על השמינית שמילה היא בחי' פנימיות א"ק, שזוהי בחי' שלמעלה ובאיך-ערוך לסדר השתלשלות שכולל גם עולם האצילות ולמעלה מזה כו'. ונתבאר שגם שרש הנשמה מיוחד עם בחי' פנימיות א"ק, שלכן טבעו של כאו"א מישראל שאינו רוצה ואינו יכול להיות נפרד מאלקות¹⁴⁹.

ויש להוסיף, שזהו גם מ"ש אדמו"ר הזקן בשו"ע מהדורא בתרא¹⁵⁰ ש"תחלת כניסת נפש זו הקדושה היא .. במצות מילה".

— האמת היא שנפש הקדושה ישנה גם קודם המילה, ואפילו בשעת העיבור, כדמוכח ממאמר רו"ל¹⁵¹ "הולד .. במעי אמו .. נר דלוק לו על ראשו .. ומלמדין אותו כל התורה כולה". אלא, שענין זה הוא

(148) תוריע כ, ד ואילך.	(144) אסתר ו, ו.
(149) ראה לעיל (ע' 295) בהמאמר פ"ב, ובהנסמן שם הערה 20.	(145) ראה תו"מ סה"מ תמוז ע' נ ואילך.
(150) ס"ד ס"ב.	(146) ראה ספר הלקוטים (דא"ח להצ"צ) ערך יקר. וש"נ.
(151) נדה ל, ב.	(147) פ"ה (לעיל ע' 300).

בהעלם, והחידוש במצות מילה הוא — שעל ידה נעשית "תחלת כניסת נפש זו הקדושה", בפנימיות ובגילוי¹⁵², וענין זה הולך וניתוסף "בחינוך לתורה ולמצות שחייבו חכמים לחנך", ועד ל"גמר ועיקר כניסת נפש הקדושה" — "בי"ג שנים כו"¹⁵³.

כו. המשך השיחה — ביאור דברי הרמב"ם¹⁵⁴ "אין מלין אלא ולד שאין בו שום חולי, שסכנת נפשות דוחה את הכל ואפשר למול לאחר זמן ואי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל", שמילה שלא בזמנה פועלת גם למפרע¹⁵⁵, כיון שהמילה מגלה את מציאותו העצמית של יהודי — הוגה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א, ונדפס בלקו"ש ח"ג ע' 979 ואילך.

כז. ומזה¹⁵⁶ מובן גם בנוגע לענין המילה ברוחניות — "ומלתם את ערלת לבבכם"¹⁵⁷:

אע"פ שאצל כאו"א מישראל ישנו ניצוץ אלקי מבחי' פנימיות א"ק, וניצוץ זה הוא בשלימותו לעולם, שלכן, גם יהודי שעבר על כל התורה רח"ל, סופו לעשות תשובה, כי לא ידח ממנו נדח [ומטעם זה לא רצה כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁵⁸ לשמוע שיש יהודי שהוא בסוג ד"מורידין ולא מעלין¹⁵⁹, כיון שגם יהודי זה בודאי סופו לעשות תשובה] — הרי מובן שאי אפשר להסתפק בכך ולילך לישון... לא די בכך שהניצוץ האלקי הוא בהעלם, אלא יש צורך להביאו מן ההעלם אל הגילוי — דוקא ע"י עבודה¹⁶⁰.

מצד הניצוץ האלקי שנשאר לעולם בשלימותו — שזהו תוכן הענין ש"אי אפשר להחזיר נפש אחת מישראל" — "אפשר למול לאחר זמן", היינו, שגם אם עבר משך זמן שלא מל את עצמו, והערלה נשארה בשלימותה, ואדרבה, כמ"ש אדמו"ר הזקן בתניא¹⁶¹ (בנוגע לבינוני, ועאכ"כ מי שלא הגיע לדרגת בינוני) ש"מהותו ועצמותו של הרע .. נתחזק יותר בהמשך הזמן שנשתמש בו הרבה באכילה ושתי' ושאר ענייני עוה"ז" — גם במצב כזה "אפשר למול לאחר זמן",

(152) ראה לקו"ש ח"ג ע' 763 ואילך. ע' 800 ואילך.
 (153) שו"ע אדה"ז שם.
 (154) הלי' מילה פ"א הי"ח.
 (155) ראה גם מכתב ו' שבת שנה זו (אג"ק ח"ז ע' קמג).
 (156) סעיף זה — נכלל בלקו"ש הנ"ל (156) סעיף זה — נכלל בלקו"ש הנ"ל
 (157) עקב יו"ד, טז.
 (158) ראה גם תו"מ ח"ה ע' 46 ואילך.
 (159) שו"ע חו"מ סו"ס תכה.
 (160) ראה לקו"ש ח"ג ע' 762, הענין במילה — שצ"ל פעולת המילה.
 (161) פ"ג (יח, ריש ע"ב).

— הקב"ה מתחשב בכך שיהודי הוא "בשר ודם", ובלשון כ"ק מו"ח אדמו"ר¹⁶² בשם הרשב"ץ: "חכמה עילאה אין אַ זאָק פלייש און ביינער מיט זודיקע בלוט"... ולכן פוסק בתורה ש"אפשר למול לאחר זמן" —

אבל — לאחר זמן עכ"פ — בהכרח שתהי' פעולת המילה: מילה ופריעה — להחליש את התאוות¹⁶³, ונוסף לזה גם מציצה: להוציא את הדם — החום והלהט ("דעם קאָך") בגשמיות — גם "ממקומות רחוקים"¹⁶⁴ (שרומז על אלה שנתרחקו ח"ו מאלקות) ואברי הגוף.

ופעולת המילה לאחר זמן — מועילה גם למפרע, לתקן גם את הזמן העבר, כהמעלה דתשובה מאהבה (לגבי תשובה מיראה שהיא כרפואה מכאן ולהבא) שמתקנת גם את העבר¹⁶⁵, ועד שמועילה אפילו על זדונות [הן כפשוטם, אצל אדם שחי כל ימיו בשקר והבלי שוא, והן בדקות, שהרי אפילו "מאן דמחוי במחוג כו"י" ה"ז ענין של מרידה¹⁶⁶, כמו ע"ז רח"ל] — שנעשים לו כזכיות¹⁶⁷.

וכל זה — כשישנו ענין של עבודה ועשי' ("בשעת מ'טוט"), שאז עוזר הקב"ה לתקן גם את העבר, ועד כדי כך, שגם מי שהי' טמא, מי שהי' בדרך רחוקה, ואפילו "לכס", שהי' זה ברצונו (היינו, שבשעה שכל בני' הקריבו קרבן פסח, נשאר הוא — מרצונו — מחוץ לאסקופת העזרה) — גם אז אפשר לתקן¹⁶⁸.

ולכן, אין לסמוך על הניצוץ כו' ולילך לישון, כיון שאז ישאר הניצוץ בהעלם, והאדם ישאר במקום ששכב לישון... אלא בהכרח שיהי' ענין של עבודה ועשי' ("מ'דאָרף טאָן"). — צריך לפתוח לכל-הפחות "כחודה של מחט", ואז פותח הקב"ה "כפתחו של אולם"¹⁶⁹. ועד"ז במילה — שצריכים להסיר לכל הפחות את הערלה הגסה, וזוהי ההכנה והכלי לקיום היעוד¹⁷⁰ "ומל ה' אלקיך את לבבך", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, בקרוב ממש.

* * *

(162) סה"ש תש"א ע' 115 (נעתק ב"היום יום" יד אייר, פסח שני). וראה לקו"ש ח"ח ע' 74. חי"ב ס"ע 216 ואילך. ועוד.
(169) ראה שהש"ר פ"ה, ב (ב).
(170) נצבים ל, ו. וראה תו"א לך ד"ה בעצם היום הזה (יג, סע"ב ואילך). תו"ח שם (צג, ב ואילך).

(162) לקו"ד ח"א קפת, א.
(163) מו"נ ח"ג פל"ה ופמ"ט. וראה לקו"ש שם ע' 761.
(164) רמב"ם שם פ"ב ה"ב.
(165) ראה יומא פו, א ובפרש"י.
(166) ראה חגיגה ה, ב.
(167) יומא פו, ב.
(168) יומא פו, ב.

כח. (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לא' הרבנים):

ידוע¹⁷¹ פתגם אדמו"ר הזקן — כפי שסיפר החסיד ר' אייזיק מוויטעבסק — בפירוש התואר "מרא דאתרא", דהיינו בעה"ב על המקום והסביבה, שהמקום והסביבה כולה הם "חלקו בעולם" שניתן לו כדי להאירו ב"נר מצוה ותורה אור"¹⁷², ובמאור שבתורה, זוהי תורת החסידות¹⁷³.

— ישנם רבנים שחושבים שחובתם אינה אלא לפסוק שאלות בנוגע לבהמות... ישנם רבנים שמונחים בעריכת "חיבורים". אבל האמת היא שהרב שהוא בעה"ב של המקום צריך לפעול בכל הסביבה כו'.

וכאשר חפצים בכך באמת [והרי רצון אמיתי של יהודי אינו אלא בענייני תומ"צ, ולשאר ענינים אין לו שייכות], ועוסקים בכך (לא רק כדי לצאת י"ח, אלא) באמת ומתוך מסירה ונתינה — אין שום מניעות בדבר, שהרי הוא "מרא דאתרא", בעה"ב, לפעול על המקום והסביבה כולה.

כלומר: נוסף לכך שהרב צריך לעשות את שלו כדי להסיר את האחריות המוטלת עליו (ובלאה"כ מועל הוא בשליחותו ח"ו), בין אם יצליח בפעולתו ובין אם לאו (שזהו חשבונו של הקב"ה), אלא יתירה מזה — שלהיותו מרא דאתרא, בעה"ב, בודאי יצליח בכך.

וע"י פעולתו בה"אתרא", פועל גם ה"אתרא" בו — "מדה כנגד מדה"¹⁷⁴ — שבגלל עבודתו ופעולתו בה"אתרא", משלם לו הקב"ה בבני חיי ומזוני רויחי.

כט. (כ"ק אדמו"ר שליט"א אמר לאנ"ש דנ.):

עליהם להשתדל לפעול על הבעלי-בתים בנוגע לקביעת עתים לתורה וקיום המצוות בהידור, וענין זה יהי' גם הכנה לקרב אותם לתורת החסידות (שהרי סוכ"ס צריכים לקרבם גם לתורת החסידות), כידוע¹⁷⁵ פתגם החסיד ר' הלל מפאריטש שכל ההידורים שמהדר בהם הם כדי שיוכל להבין חסידות כדבעי.

— "דיו לעבד להיות כרבו"¹⁷⁶. ואם להקב"ה "מתאים" להתעסק

174 (174) סנהדרין צ, סע"א. וראה סוטה ח, ב ואילך.
175 (175) ראה גם אג"ק ח"כ ע' רלה, ובהנסמן שם.
176 (176) ברכות נח, ב. וראה גם תו"מ ח"ו ע' 12 ואילך.

171 (171) ראה "התמים" ח"ד ע' ל — בהערה.
סה"ש תרצ"ו ס"ע 137.
172 (172) משלי ו, כג.
173 (173) ראה פתיחתא דאיכ"ר ב ובפי' יפה ענף שם. ירושלמי חגיגה פ"א ה"ז ובפי' קה"ע שם. סה"מ תרפ"ט ע' 176. וש"נ.

עמנו — הרי לנו בודאי צריך להיות "מתאים" להתעסק עם בעלי-בתים, הן בנוגע לעניני ממון, והן בנוגע לקרבם לרוחניות.

וע"י ההתעסקות עם הזולת, יוסיף הקב"ה השפעתו — באמצעות נשיא הדור שהוא הצינור שלנו — הן בגשמיות והן ברוחניות.

צריכים רק להבטיח פתיחת הברז והצינור שמחבר אותנו עם הרבי, אילנא דחיי — שיוליכנו עד ביאת המשיח, וגם אז, כשיבוא משיח, יהי לנו את הרבי שלנו¹⁷⁷ — ע"י ג' העמודים דתורה עבודה וגמ"ח¹⁷⁸, ולהתקשר עם זה שעליו נאמר¹⁷⁹ "אנכי עומד בין ה' וביניכם".

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה שכל השייכים לעסקנות ציבורית יאמרו "לחיים"].

* * *

ל. [דובר אודות החילוק בין בני" לבני-נח — שישנם ענינים ש"לדין הוה מומא ולדידהו לאו מומא הוא", וכמו "דוקין שבעין"¹⁸⁰ — ביחס לענין ראיית אלקות, ולכן העדר הראי' באלקות ("דוקין שבעין") אינה נחשבת מום אצל בני, אלא רק אצל בני" לאחרי מ"ת [משא"כ קודם מ"ת, גם לאחרי יצי"מ (שעל זה מדובר בפרשת השבוע, פ' בשלח) — שאז הי' להם דין של בני-נח¹⁸¹]. ועד"ז אצל בני" לאחרי מ"ת גופא, שכאשר נתגלה בפנימיות התורה אופן עמוק יותר באחדות הוי', חייבים כל בני" ללמדו, והעדר הלימוד הו"ע של כפירה באחדותו בדקות דדקות (כנ"ל סט"ו ואילך) — נכלל בשיחה שהוגהה ע"י כ"ק אדמו"ר שליט"א ונדפסה בלקו"ש חל"ה ע' 27 ואילך. ואח"כ אמר:]

וכל זה — מצד עצם העובדה שבדורות האחרונים נתגלתה תורת החסידות:

אותם ענינים שבדורות שלפנינו היו בהעלם, ולא נתגלו אלא ליחיד סגולה, ואצלם גופא לא באופן של התלבשות באותיות של שכל, אלא באותיות שמיימיים וקדושים ("הימל אותיות, הייליקע אותיות"), אותיות של קבלה — נתגלו בדרא דעקבתא דמשיחא ע"י רבותינו נשיאינו הקדושים בתורת חסידות חב"ד באותיות של שכל אנושי, ועד להחידוש

180) גיטין נו, א.

177) ראה גם תו"מ ח"א ע' 201.

181) ראה אנציק' תלמודית ערך בן נח

178) אבות פ"א מ"ב.

179) ואתחנן ה, ה. וראה סה"ש תורת בתחלתו. וש"נ.

שלום ע' 158.

של כ"ק מו"ח אדמו"ר בהדפסת עניני חסידות גם באידיש, וכמו כן באנגלית, צרפתית וספרדית — שגם בלשונות אוה"ע באו רזין דרזין תורה (לא בהעלם, אלא) בגילוי.

ענין זה — גילוי רזין דרזין תורה, כתרו של מלך, באותיות של שכל אנושי — נתחדש בתורת חסידות חב"ד, ע"י רבינו הזקן, שהי' נשמה חדשה¹⁸², שעל ידו נתחדש ענין חדש בעולם לדורותיו אחריו, שגם הענינים הנעלים ביותר יבואו בהשגה,

— ועפ"ז יש לבאר את הסיפור¹⁸³ שפעם דיבר הרב המגיד בענין גילוי אליהו, ואמר רבינו הזקן שרוצה לראות זאת, והראה לו כו'. וההסברה בזה (שהרי בודאי לא הי' זה בבחינת "מהרהר אחר רבו"¹⁸⁴ ח"ו) — שדרישתו של אדמו"ר הזקן מהרב המגיד שרצונו לראות כו', היא כדי שעיי"ז יוכל לפעול אצל חסידים וכל בני שתהי' אצלם השגה מוחשית בעניני רזין דרזין —

ומדור לדור הולך וניתוסף ע"י רבותינו נשיאינו בהתגלות תורת החסידות באופן של הבנה והשגה, וכמו כן הולך ומתפשט ומקיף חוג גדול יותר מבני".

וכיון שרואים במוחש שהקב"ה מגלה פנימיות התורה — הרי התגלות זו כשלעצמה היא ההוכחה הגדולה על הצורך בלימוד פנימיות התורה, ובמילא, בימינו אלה, החסרון בידיעת הענינים שנתגלו בפנימיות התורה — "הוה מומא", ועד לענין של כפירה (בדקות דקות עכ"פ) באחדותו ית', וכמו ענין השיתוף לאחרי מ"ת.

ומלבד ההוכחה מההתגלות דפנימיות התורה כשלעצמה, הרי זה מוכרח גם מצד טעם ההתגלות דפנימיות התורה¹⁸⁵:

מצד התגברות החושך בדורות האחרונים בכלל ובזמן האחרון בפרט — נעשה בגבול הקדושה תנועה של ריבוי והתפשטות ביותר, כדי לגרש את החושך (כיון שמציאות הקדושה אינה מניחה התגברות החושך). ומטעם זה נתגלתה תורת החסידות בדורות האחרונים דוקא. וכידוע¹⁸⁶ המשל של אדמו"ר הזקן מבזבז האבן היקרה שבכתר המלך כדי להציל את חייו של בן המלך כו'.

185) ראה לקו"ש ח"ל ע' 171 ואילך. וש"נ.

186) "התמים" ח"ב ע' מט. אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ג ע' שכו ואילך. ועוד.

182) לקו"ד ח"ג תעח, א ואילך. סה"ש תש"ה ע' 127 ואילך.

183) ראה גם לעיל ע' 264. וש"נ. 184) סנהדרין קי, א.

ומזה מובן גודל ההכרח שבלימוד תורת החסידות — דכיון שכדאי למלך לאבד את האבן היקרה שבכתר המלכות, בהכרח לומר שאי אפשר בלאו הכי, שכן, אילו היתה איזה עצה אחרת, היו משתמשים בה, ולא היו מאבדים האבן היקרה שבכתר המלך!

לא. ועוד זאת — שכללות הגילוי דתורת החסידות בדורות האחרונים הוא התחלת הגילוי דמשיח, והיינו, ש"חשף הוי' את זרוע קדשו"¹⁸⁷ והתחיל לגלות את הגילוי דמשיח¹⁸⁸.

ובהקדמה — שבגאולה העתידה יהי' הענין ד"רכוש גדול", במכ"ש וק"ו מיציאת מצרים (שלא היתה גאולה שלימה, אלא גאולה שיש אחרי' גלות¹⁸⁹), שבה נאמר¹⁹⁰ "ואחרי כן יצאו ברכוש גדול".

וה"רכוש גדול" הוא הריבוי וההוספה בתורה — כפי שמצינו (אפילו) באחאב ש"מחמד עיניך"¹⁹¹ קאי על התורה¹⁹².

וב"רכוש גדול" גופא — יש אבנים טובות שצריכים להיות "מבין" לידע ערכם, כי כאשר אדם פשוט (שאינו "מבין") מסתכל עליהם, חושב הוא שהם אבנים פשוטות, כיון שהיוקר שבהם הוא בהעלם; ויש אבנים טובות שכל מי שמסתכל עליהם, גם מי שאינו "מבין", רואה מיד שהם אבנים יקרות ביותר.

ודוגמתו בנוגע לתורת החסידות — שלא צריך להיות "מבין" כדי להעריך את היוקר שבה. צריך רק להסתכל, "א' קוק טאָן", עכ"פ "כחודה של מחט", ואז רואים מיד במה דברים אמורים.

לימוד החסידות מביא גם תוספת הצלחה בלימוד הנגלה, ותוספת ברכה גם בענינים גשמיים, והעיקר — שזוהי הכנה קרובה לביאת משיח צדקנו¹⁹³ בעוה"ז הגשמי והחומרי למטה מעשרה טפחים.

[כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ניגון כ"ק אדמו"ר הזקן. ואח"כ הניגון "ניע זשוריצי כלאָפּצי".]

* * *

187) ישע"י נב, יו"ד. וראה כתר שם טוב ב. בהוספות ששע"א. וש"נ.
188) ראה בספרים שנעתקו בספר בעש"ט עה"ת בהקדמה אות כא ואילך.
189) ראה מכילתא פרשתנו (בשלח) טו, א. הובא בתורה"ה הג' ונאמר — פסחים קטז,
טוב בתחלתו. ובכ"מ.

190) לך לך טו, יד.
191) מלכים-א כ, ו.
192) פרש"י עה"פ — מסנהדרין קב, ב.
193) ראה אגה"ק דהבעש"ט — כתר שם טוב בתחלתו. ובכ"מ.

לב. בנוגע לשמיני-עצרת — איתא במדרש¹⁹⁴ "משל למלך שעשה סעודה .. אמר לאוהבו נגלגל אני ואתה במה שתמצא .. פר אחד איל אחד", "כבנים הנפטרים מאביהם והוא אומר להם קשה עלי פרידתכם כו"¹⁹⁵.

וידוע¹⁹⁶ הביאור בדיוק הלשון "קשה עלי פרידתכם" — דלכאורה מתאים יותר לומר "קשה עלי פרידתינו", הפרידה של הקב"ה מבני — שהקב"ה מצד עצמו אינו נפרד מבני, ואין זה אלא ש"קשה עלי פרידתכם", הפירוד שישנו בין בני, שעי"ז נעשה ח"ו גם הפירוד מהקב"ה, כיון שהאחדות של הקב"ה עם בני, "ברכנו .. באור פניך", היא כאשר "כולנו כאחד" דוקא¹⁹⁷.

וזהו שבסיום תקופת המועדים אומר הקב"ה "קשה עלי פרידתכם" — כי, ביו"ט מודגשת אחדותם של כל בני, ש"הכתוב עשן כולם חברים"¹⁹⁸, מפני שהכל מטהרים עצמן ועולין לרגל¹⁹⁹, דלא כבימי החול ש"חברים" הנזהרים מטומאה הם בהבדלה ופרישות מעמי הארץ²⁰⁰. ולכן, לאחר היו"ט, שאז חוזר ונעשה הפירוד בין חברים לעמי הארץ — אומר הקב"ה "קשה עלי פרידתכם".

ובנוגע לענינו:

כאשר ישנה מסיבה ואסיפה של עשרה מישראל, ד"כל בי עשרה שכינתא שריא"²⁰¹, וכמ"פ עשרה מישראל, ובפרט כשמתאספים כדי להתחזק בעניני תומ"צ, וביום ההילולא של נשיא הדור — הרי בודאי עומדים כולם בהתעוררות ובאחדות.

צריכים איפוא ליקח התעוררות ואחדות זו ולהמשיכה גם בימים הבאים לקראתנו לשלום ולטובה — לעמוד בתנועה שהיא הקצה ההפכי מ"פרידתכם", בתנועה של אהבת ישראל, שעי"ז יתעלו "עמי הארץ" להיות "חברים", וה"חברים" יתעלו לדרגא נעלית עוד יותר, ואז לא יהי "קשה עלי", אלא אדרבה — "באור פניך", פנימיות רצונו, כיון ש"כולנו כאחד".

* * *

194) במדב"ר פכ"א, כד. תנחומא פינחס טז.
 195) פרש"י פינחס כט, לו.
 196) ראה לקו"ש ח"ב ע' 433. ועוד.
 197) ראה תניא פל"ב.
 198) חגיגה כו, א.
 199) רמב"ם הל' מטמאי משכב ומושב פי"א ה"ט.
 200) רמב"ם סוף הל' תומאת אוכלין.
 201) סנהדרין לט, א.

לג. כאן המקום להבהיר ב' ענינים בהמשך להמדובר בהתוועדות הקודמת:

(א) בנוגע להמדובר²⁰² ע"ד סדר הלימוד ביום השבת, שצריכים ללמוד ב' שלישים בנסתר ושליש בנגלה — יש להבהיר, שבקונטרס עץ החיים²⁰³ מפורש להדיא ש"יום הש"ק קדוש יהי' כולו על עסק דא"ח"²⁰⁴.

(ב) בנוגע להמדובר²⁰⁵ שתלמידי הישיבה צריכים ללמוד תורה ללא חשבונות של "תכלית", חשבונות שבאים מהיצה"ר — שמעתי שהיו כאלה שהעלו דיבורים ("מ'האָט איבערגערעדט") כאילו לא איכפת לי אודות הגשמיות של התלמידים; העיקר אצלי שיגדלו למדנים ויראי-שמים, ובנוגע למצבם הגשמי — לא איכפת לי...

צריך אפוא להבהיר שזהו שקר מוחלט. — איכפת ונוגע לי מצבו הגשמי של כל תלמיד ותלמיד, כיצד תהי' הסתדרותו בחייו הגשמיים בכל הפרטים.

כ"ק מו"ח אדמו"ר הוא זה שהנהיג בעבר ומנהיג גם עתה את הישיבה, ובמילא, כאשר מדברים ("מ'רעדט איבער") בניגוד להמדובר בהתוועדות דשבת מברכים אודות השיטה של הרבי — הרי זה ח"ו "מהרהר אחר רבו", כ"ק מו"ח אדמו"ר!...

להרבי הי' איכפת בעבר, ואיכפת לו גם עכשיו, כל פרט קטן של כל תלמיד. הרבי דואג לכל אחד מהתלמידים אודות שידוך, ואודות פרנסה, ופרנסה בהרחבה דוקא. הרבי הי' אומר שתוקפא דגופא הוא תוקפא דנשמתא, היינו, שצ"ל תוקף הגוף בשביל תוקף הנשמה²⁰⁶. — ואעפ"כ תבע הרבי שהתלמידים לא יחשבו אודות הסתדרותם בפרנסה כל זמן שנמצאים בין כתלי הישיבה.

והנני חוזר וכופל את הדברים — שלא יהי' מקום לטעות:

בודאי איכפת כיצד תהי' ההסתדרות בגשמיות של כל תלמיד בפרט,

אבל, אסור לשכוח דברי חז"ל²⁰⁷ ש"מזונותיו של אדם קצובים לו מראש השנה". פרנסה — אינה מה שעושה האדם בעצמו, אלא מה

(205) שיחת ש"פ שמות הנ"ל סי"ח ואילך (לעיל ע' 284 ואילך).

(206) ראה גם בהמאמר פ"ו (לעיל ע' 300). וש"נ.

(207) ביצה טז, רע"א.

(202) שיחת ש"פ שמות, מבה"ח שבת סכ"א (לעיל ע' 286).

(203) ספכ"ה.

(204) ראה גם שיחת ש"פ תצא תשי"ד

(תו"מ ח"ב ע' 204 ואילך).

שנותן לו הקב"ה. אומות העולם — נתונים תחת הנהגת הטבע, אבל אצל בני"י, אופן ההנהגה הוא למעלה מהטבע. אצל בני"י בכלל, חסידיים בפרט, ובפרט תלמידי הישיבה — המשכת הגשמיות היא ע"י התורה. ובמילא, לא תצמח שום תועלת לתלמידי הישיבה אם בהיותם בישיבה יחשבו ע"ד תכלית. אדרבה: כאשר יתמסרו לגמרי לתורה ועבודת הוי' — תומשך להם בבוא הזמן פרנסה בהרחבה, ללא דאגות וטרדות המבלבלות לעבודת ה'.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) יעזור השי"ת לכאו"א מאתנו שיתבטלו ה"רבות מחשבות"²⁰⁸ המטרידות ומבלבלות, וכאו"א יוכל למלא שליחותו מתוך הרחבת הדעת ושמחה, כמ"ש²⁰⁹ "עבדו את ה' בשמחה", ובהצלחה גדולה.

לד. [כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "כי בשמחה תצאו", ובאמצע הניגון הפסיק, ואמר:]

השעה מאוחרת²¹⁰, וצריכים להזדרז. והעצה לזה — הו"ע השמחה, שכן, טבע האדם שכאשר עושה דבר מסויים בשמחה, אזי העשי' היא בזריזות, וגם בהצלחה.

ינגנו איפוא בשמחה, ובמילא ייעשו כל הענינים בזריזות ובהצלחה.

[הקהל המשיכו לנגן — בשמחה רבה. ואח"כ אמר:]

בפורים²¹¹ תרפ"ז, לאחר ש"ק מו"ח אדמו"ר סיים את ההתוועדות וחזר לחדרו, נשאר עדיין מהמסובים להתוועדות, וביניהם הי' גם החסיד ר' יעקב זוראָוויטשער, ואז התיישב על הרצפה, וניגן הניגון "קול ביער".

ינגנו איפוא גם עתה הניגון "קול ביער".

* * *

לה. ביום ההילולא זה נשלמו ג' שנים מיום הסתלקות כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת תש"י, ומתחילה שנה הרביעית.

ובהקדם החילוק שבין שלש שנים הראשונות לשנה הרביעית — כמ"ש²¹² "שלש שנים יהי' לכם ערלים לא יאכל", שהפירות אסורים

---

(208) לשון הכתוב — משלי יט, כא. (210) הי' כבר אחרי השעה השלישית בוקר (המו"ל).
 (209) תהלים ק, ב. (211) ראה גם תו"מ ח"ב ס"ע 325.
 (212) קדושים יט, כג-כד.

בהנאה²¹³, "ובשנה הרביעית יהי' כל פריו קדש הילולים", דאף שנקרא "קדש", מ"מ, ה"ז "הילולים" — חילולים²¹⁴, שיכולים להוציאם לחולין ולהשתמש בהם עבור עניני הרשות, ע"י פדיון, והדין הוא שיכולים לחלל אפילו שוה מאה בפרוטה²¹⁵.

ויש לבאר ענין זה בשייכות לשנה הרביעית מיום ההסתלקות.

לו. ובהקדים — בנוגע לכללות הענין דיום ההילולא:

העליות של הרבי, בעל ההילולא — שגם במשך השנה הולך ומתעלה "מחיל אל חיל", ועאכור"כ ביום ההילולא שאז העלי' היא באופן שבאין ערוך (כנ"ל סי"א) — הם באופן שלוקח עמו בעליותיו את כל המקושרים והשייכים אליו²¹⁶, כפי שפסק בעצמו שרועי ישראל "לא יפרדו מעל צאן מרעיתם"²¹⁷.

וכפי שמצינו במשה רבינו ש"צדקת ה' עשה ומשפטיו עם ישראל"²¹⁸ — שנשאר במדבר כדי להיות יחד עם צאן מרעיתו, כדי שיוכל להכניסם עמו לארץ ישראל. וכן הוא אצל כל רועי ישראל — שהענין העיקרי אצלם הוא צאן מרעיתם.

— הרב הצדיק מבארדיטשוב אמר פעם²¹⁹ שאם יעמידו בפניו ברירה: להיות לבדו בגן-עדן, או להיות בגיהנם, אבל, יחד עם עוד יהודים — יבחר להיות בגיהנם, העיקר להיות יחד עם עוד יהודים...

זוהי תכונתו של רועה ישראל — שכל עצמותו ומהותו הוא תפקידו ושליחותו בתור רועה ישראל, ובמילא, לא איכפת לו ("עס גייט אים ניט אָן") עניני גן-עדן וכיו"ב; איכפת לו ("אים גייט אָן") להמצא יחד עם יהודים, כיון שזהו תפקידו ושליחותו.

ומזה מובן גם בנוגע לעניני העליות של הרבי, בעל ההילולא — שאילו לא היו העליות שייכים גם אלינו, הי' הרבי מוותר על העליות שלו כדי להשאר יחד עם צאן מרעיתו, ונמצא, שהרבי לא עולה בלעדנו, אלא לוקח גם אותנו בעליותיו. — ובמילא, כאשר "נסחבים" ("מ'שלעפט

(216) ראה גם שיחת יו"ד שבט תשי"א הערה ז (תו"מ ח"ב ע' 205). ועוד.

(217) אג"ק שלו ח"א ע' קמא.

(218) ברכה לג, כא. וראה במדבר"ר פי"ט, יב.

(219) ראה גם אג"ק ח"ח ע' תקלה.

(213) פרש"י עה"פ. קידושין נו, ב. וש"נ. רמב"ם הל' מאכלות אסורות פ"י ה"ט. טושו"ע יו"ד ר"ס רצד.

(214) ירושלמי פאה פ"ז ה"ה. ברכות לה, א ובפרש"י.

(215) ערכין כט, א. רמב"ם הל' ערכין וחרמין פ"ח ה"י. טושו"ע שם ס"ו.

זיך") ולא הולכים עמו, הרי לא זו בלבד שחסר במילוי השליחות, אלא עוד זאת, שמעכבים ח"ו את העליות של הרבי, כיון שהוא קשור עמנו.

לז. ובענין זה ניתוסף הדגשה מיוחדת בשנה הרביעית — שיכולים לנצל זאת גם בנוגע לעניני הרשות, בכל המצטרך, ובאופן של הרחבה, כשם שבשנה הרביעית יכולים לפדות בפרוטה אפילו שוה מנה. צריכים רק להאמין בשלימות שאין נפק"מ בין הזמן שלפנ"ז (קודם ההסתלקות) להזמן דעתה,

ולהמשיך במילוי השליחות של הרבי, מתוך החלטה גמורה שכאשר קשורים עם נשיא הדור והולכים בשליחותו אין מקום להתחשב בעניני הטבע, ל"טבע" אין שום דעה, כיון שנשיא הדור הוא בעה"ב על הטבע — כפי שרואים בעיני בשר שאלה שעמדו בתנועה זו, נחלו הצלחה מרובה,

ולידע שהרבי יכול ורוצה ונוגע לו ליתן ולהשפיע — לא רק ההצלחה במילוי שליחותו, אלא גם השפעה גשמית בעניניו הפרטיים, כאמור לעיל (סל"ג) שהרבי דואג גם לצרכיו הגשמיים של כאו"א בפרטיות.

אצל הרבי הי' תמיד הסדר שגשמיות ורוחניות קשורים יחדיו. ובמילא, כאשר קשורים עם הרבי ברוחניות, נמשכת גם ההשפעה בגשמיות.

כאשר מבטיחים שה"פתח" אל הרבי יהי' פתוח, אפילו "כחודה של מחט", אזי פתוח הקב"ה "כפתחו של אולם", ש"לא היו לו דלתות"²²⁰, והרי בפנים נמצאים לא רק "מנורה בדרום", שמורה על הענינים הרוחניים ("הרוצה שיחכים ידרים"), אלא גם שולחן בצפון, שמורה על הענינים הגשמיים ("שיעשיר יצפין")²²¹.

כאשר פותחים "כחודה של מחט", ונותנים "פרוטה אחת" — יכולים ליקח "כל פריו", כל הענינים היותר נעלים, ולהמשיכם גם בגשמיות, וכל זה — עי"ז ש"נלכה באורחותיו נצח סלה ועד"²²².

222) לשון אדה"ז — תניא אגה"ק סז"ך (קמו, א).

220) מדות פ"ב מ"ג.
221) ב"ב כה, ב.